

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІ ІГРИ ТА ВПРАВИ

«ХТО є ХТО?»

Мета: дати можливість учасникам співставити свій образ із різними професіями на основі знань учнів один про одного.

Інструкція: «*Зараз я буду називати професії, кожен протягом декількох секунд повинен подивитися на своїх товаришів і визначити, кому дана професія підійде найбільше. Далі я пlesну в долоні і всі за командою одночасно повинні показати рукою на вибраного учня (того, який найбільше підходить для даної професії)».*

Перед початком гри ведучий може запитати учасників, які професії для них найбільш цікаві і записати їх на дощці (10 — 15 назв), називаючи в подальшому професії з цього переліку. Це виключить випадки, коли названа професія буде нікому не цікава, або навіть неприємна.

Показавши рукою на свого товариша, всі повинні на деякий час завмерти, а ведучий сам по черзі підраховує, скільки рук показує на кожного учня, тобто чий образ, на думку більшості учасників, в найбільшій мірі відповідає даній професії.

«ЗОРЯНИЙ ЧАС»

Мета: допомогти учасникам краще усвідомити головні особисті сні сенси тієї чи іншої професії і співставити їх зі своїми уявленнями про щастя.

В загальному плані учасники гри намагаються виділити і обговорити різні «радощі» життя і праці, найбільш характерні для представників тих чи інших професійних і соціальних груп суспільства.

Можливі різні варіанти проведення вправи. По-перше, можна розглядати «зоряні часи» для типових професійних стереотипів (для типового вченого, типового продавця, типового таксиста...), а можна розглядати стереотипи більш широкого плану (типового «нового українця», типової «шикарної жінки», типового «супермена», типової «простої людини» і т. д.). По-друге, варіанти проведення вправи можуть бути різними за формою і процедурою.

1 варіант. Учні сідають у коло і разом визначають, який професійний стереотип вони

будуть обговорювати. Далі ведучий дає учням таке завдання: «*Зараз кожен з вас*

спробує

уявити, які хвилини найприємніші у житті типового представника даної професії. Потім

усі по черзі висловимо свою думку».

Учасники по черзі говорять про свої уявлення «зоряного часу» представника певної професії. Ведучий при цьому не повинен критикувати ці уявлення. Після цього проходить обговорення.

2 варіант. Учасники діляться на команди по 3 - 5 учнів. Кожній команді пропонується

якийсь один професійний або соціальний стереотип, для якого необхідно виділити найбільш

характерні «радоші» (заради чого представники даної професії або соціальної групи взагалі

живуть, що для них найголовніше у житті...). Далі представники команд виступають

(зачитують свої варіанти професійного щастя), і після кожного виступу організовується

обговорення: хтось задає уточнювальні запитання, хтось висловлює свою думку.

3 варіант. Учасники діляться на підгрупи. У кожній підгрупі учасники самі визначаю

ть (загадують) найбільш цікавий для себе професійний або соціальний стереотип, але так,

щоб ніхто, поки що, про це не знов (випадково не почув). Завдання кожній підгрупі: «*Про*

тязом 10 хвилин сумісними зусиллями необхідно придумати, а потім коротко представити

сценку із життя (або із професійної діяльності) загаданого стереотипу, яка відображала

би найпрекрасніші моменти його існування». Далі по черзі підгрупи програють щасливі

моменти з життя стереотипів, а інші намагаються відгадати, про який стереотип іде

мова.

Відгадування відбувається у невеликій дискусії відразу після програвання сценки.

4 варіант — «Хвалько». Кожному учаснику дається завдання: «Придумати найбільши ці

кавий для себе професійний або життєвий стереотип. На аркуші паперу написати назву

г\ього стереотипу та найбільги характерні щасливі моменти з його життя.

Пропонується

уявити себе на місці цього стереотипу для того, щоб в ігровій ситуації розказати комусь про те, як у Нього все чудово, тобто похвалитися, який Він молодець і як у Нього все здорове... Важливо подумати і про те, як (з допомогою яких слів і типових способів поведінки) переконливіше представити загаданий стереотип».

Далі два учасники — добровольці протягом 5 - 7 хвилин розігрують сценку, у якій по черзі, а, можливо, навіть заважаючи один одному (як у житті) починають хвалитися своїм чудовим життям і роботою, але називаючи не саму роботу, а найбільш характерні радощі, які з цією роботою пов'язані. У цьому своєрідному змаганні необхідно зіграти найщасливішу людину.

Після цього кожен з двох учасників намагається назвати (відгадати) той стереотип, який показував його напарник, а далі організовується загальне обговорення того, наскільки достовірно вдалося кожному зобразити свій загаданий стереотип. При цьому важливо враховувати не тільки слова і факти, які підтверджують «щастя» даного стереотипу, а й міміку, жести, інтонацію, манеру розмови.

«ЕПІТАФІЯ»

Мета: підвищити в учнів готовність свідомо вибудовувати свої життєві та професійні перспективи.

Інструкція; учасники сідають в коло і ведучий розповідає притчу: «Кажуть, що десь на Кавказі є цвинтар, де на могильних плитах можна побачити надписи: «Сулейман Баба-шидзе. Народився у 1820 році, помер у 1858 році. Прожив 3 роки...», або: «Нугзар Гаташвілі. Народився у 1840 році, помер у 1865 році. Прожив 120 років...» Зміст написів у тому, що таким чином односельчани оцінюють насиченість та цінність життя даної людини».

«Зараз ми разом складемо розповідь про деяку людину, яка народилась у 1996 році і прожила 75 років. Кожен по черзі повинен назвати важливу подію у житті даної людини».

Коли названо останню подію, ведучий пропонує подумати і по черзі висловити думку, що ж написали б на могилі цієї людини. Ті учасники, які назвали найменшу і найбільшу кількість років, коментують свою думку.

«НАЙ-НАЙ...»

Мета: підвищити рівень орієнтації учнів у світі професій і кращому усвідомленню особливостей професій, пов'язаних із престижем.

Інструкція: «Зараз вам буде запропоновано деякі незвичні характеристики професій, а віді необхідно буде по черзі назвати ті професії, які, на вашу думку, найбільше підходять даній характеристиці. Наприклад, характеристика: найгрошовитіша професія. Які професії є найбільш грошовитими?»

Важливим елементом даної ігрової вправи є обговорення. Ведучий повинен бути уважним до думок різних учасників, оскільки оцінки можуть (і повинні) бути суб'єктивними. Разом з тим, виділення деяких «най - най» професій повинно ґрунтуватись на об'єктивних знаннях про них. Наприклад, якщо називається найгрошовитішою професією депутата, то молена уточнити в школяра, чи знає він, скільки заробляють депутати (в порівнянні з іншими високооплачуваними професіями).

Ведучий повинен заздалегідь підготувати найбільш незвичайні характеристики, наприклад: «найзеленіша професія», «найсолодша професія», «найволохатіша

професія», «найсмішніша професія», «найнепристойніша професія», «найдитячіша професія», «найсміливіша професія», «найгірша професія», «найневровіша професія», «найчесніша професія», «найхо-лодніша професія», «найсмачніша професія».

«ПОДАРУНОК»

Мета: допомогти учасникам краще усвідомити деякі специфічні- моменти професійної діяльності.

Інструкція: «Уявіть собі, що у вас є спільний друг (далі ми уточнимо, який це друг), який запросив вас усіх на свій День народження. Протягом 30 секунд кожен повинен придумати, який він зробить подарунок своєму другу. При цьому важливо виконати три умови: 1 - подарунок повинен мати натяк на його професію (далі ми уточнимо, що це за професія); 2 — подарунок повинен бути «з родзинкою», тобто бути веселим, незвичайним (передбачається, що друг - це людина з гумором, який може навіть образитися, якщо йому подарують щось звичайне, так би мовити, «відкупляється» від нього); 3 — подарунок повинен бути доступним вам за ціною».

Разом з групою ведучий визначає, що це за уявний друг. Визначається, чоловік це чи жінка, приблизний вік і, обов'язково, яка у нього професія. Дається час (приблизно 30 секунд), щоби кожен придумав другу подарунок. Далі по черзі учасники називають свої подарунки. При цьому ведучий (або інші учасники) іноді можуть задавати уточнювальні запитання. Наприклад, яке відношення даний подарунок має до професії друга (одна з умов гри), скільки подарунок буде коштувати і т. д. Обґрунтовуючи свої варіанти подарунків, учасник повинен співставити їх з особливостями професії, що розглядається, і, таким чином, фактично розкрити найбільш цікаві елементи даної професійної діяльності.

Можна запропонувати інший варіант проведення вправи, коли учасники діляться на невеликі команди (по 2 — 5 учнів) і вже там обговорюють, що подарувати другу.

«ПРОФЕСІЯ - СПЕЦІАЛЬНІСТЬ»

Мета: підвищення в учнів рівня усвідомлення поняття спеціалізації в рамках тієї чи іншої професії, розширення інформованості про багатогранність професійної праці.

Учасникам пояснюють, як співвідносяться поняття «професія» та «спеціальність», наприклад, професія - вчитель, спеціальність - вчитель фізкультури і т. д.

Інструкція: «Зараз будуть називатись професії, а вам необхідно буде по черзі називати відповідні спеціальності».

Можна ускладнити ігрову процедуру, запропонувавши учасникам називати спеціальності не по черзі, а за принципом «пінг-понгу» (учень, який щойно назвав спеціальність, сам визначає, хто повинен назвати наступну спеціальність і т. д.).

За аналогічним принципом можна побудувати інші ігрові вправи: **«Професія - навчальний заклад»** (називається професія, а учасники повинні назвати, де реально можна її набути), **«Професія - медичне протипоказання»** (для даної професії), **«Професія - необхідні якості»** (проблема професійно важливих якостей) і т. д.

Можна поділити групу (клас) на команди і влаштувати змагання між ними: хто більше назве спеціальностей (навчальних закладів, медичних протипоказань, професійно важливих якостей...), які відповідають названим професіям.

«БІЗНЕС-РИЗИК-МЕН»

Мета: в іронічній формі гра дозволяє змоделювати деякі особливості діяльності сучасних підприємців, які пов'язані з ризиком, порушенням закону, «благодійністю».

Інструкція: ведучий має бланк (Таблиця 12) і пояснює зміст гри: за 15 ігрових ходів необхідно заробити якомога більше мільйонів, як найменше побувати в тюрмі і найбільше пожертвувати. Угоди молена укладати на суми в 100, 300, 500 мільйонів. Оскільки в сучасному світі важко обйтись без порушень закону, то у кожного є можливість не більше 5 разів звернутись до юриста, але за кожне звернення заплатити 50% від суми укладеної угоди. Рівно 5 разів протягом, усієї гри ведучий скаже: «Ревізія». Якщо ви зверталися у даному ході до юриста, то немає чого боятися. Але, якщо ви зекономили на юристі, то відправляєтесь в тюрму на стільки років, на скільки укладено угоду. (Наприклад, угода на 100 мільйонів - 1 рік тюрми, на 300 мільйонів - 3 роки і т.д.). Також не більше 5 разів

можна всю суму угоди віддати на благодійність. Ведучий за всю гру повинен вимовити «Дякую» 5разів. Якщо хтось у цьому ході зробив благодійний внесок, то сума даного внеску потроюється.

Підведення підсумків: яку суму грошей заробив кожен учасник, яку суму пожертував і скільки років був у тюрмі.

Таблиця 12

№ угоди	Су ма грошей: 100	Юр ист Ю< 5	Реві зія	Тюр ма: 100 млн.-1	Благ одійність Б<5 - 100%	Дяк ую	Всь ого
1.							
2.							
п							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							

«МОДИ»

Мета: індивідуальне прогнозування авторитетності тих чи інших професій і видів праці.

Інструкція: у бланку вправи (Таблиця 13) учні самостійно записують 7-10 професій у графу «Професії». Зі списку професій вибирають 2 професії, які найбільше цікавлять їх у майбутньому, і навпроти цих професій зліва у колонці «Престиж у теперішньому (+—)» ставлять знак «+». Також зі списку вибирають 2 професії, які цікавлять найменше, непрестижні професії, та позначають їх знаком «—». Далі учні самі вибирають і підкреслюють 3-4 професії, за якими вони хотіли би працювати.

Психолог знайомить учнів із загальними правилами роботи: необхідно розглянути, як змінюється мода на різні професії з часом.

Розглядаються такі етапи:

- 1 - минуле;
- 2 - теперішній час;
- 3 — майбутнє.

Кожній професії необхідно дати оцінку престижності в кожній з виділених епох за 10-балльною шкалою.

Підсумки підводяться за формулою:

Престиж = $(\text{Минуле} + \text{Теперішнє} + \text{Майбутнє}) : 3 + (\text{Минуле} - \text{Теперішнє}) + (\text{Майбутнє} - \text{Теперішнє})$.

Справа у колонці «Престиж у майбутньому (+/-)» навпроти 2 професій, які набрали найбільшу кількість балів ставимо знак «+», а навпроти 2 професій з найменшою кількістю балів ставимо знак «-».

Як підсумок, молена порівняти початкові уявлення учнів про майбутню престижність професії, а також співставити ці дані з найбільш цікавими для себе професіями.

Таблиця 13

Бланк вправи «Мода» (приклад)

Прес у рішн (+/-)	Професії (7 - Ю професій)	Ми	Т рі	Май	Обрахунки	Пре У май ньо
-.	Інженер	8	2	6	$(8+2+6):3+6+$	+
+	Охоронець	4	6	3	$(4+6+3):3-2-$	-
	Психолог співпідприємства	2	7	9	$(2+7+9):3-$	-
+	Адвокат	5	9	10	$(5+9+10):3-$	
—	Хімік-	4	2	6	$(4+2+6):3+2+$	
	Дитячий	9	7	9	$(9+7+9):3+2+$	+
	Продавець	8	5	4	$(8+5+4):3+3-$	

	Вчитель початкови класів	10	8	9	(10+8+9):3+2	+
--	--------------------------------	----	---	---	--------------	---

«СПІВБЕСІДА З ПРАЦЕДАВЦЕМ»

(рольова гра)

Мета: вироблення навичок ефективної самопрезентації.

Інструкція: кожен учасник випробовує себе в ролі шукача роботи. Хтось із членів групи грає роль працедавця. Ведучий тренінгу може дати установку на відмову «шукачу» або пред'явлення йому жорстких вимог. Це надасть грі більш реалістичного і творчого характеру.

Учасники, які не беруть участь у співбесіді, спостерігають за грою та після її завершення аналізують, дають зворотній зв'язок «шукачу» стосовно ефективності його самопрезентації і поведінки на співбесіді.

«П'ЯТЬ КРОКІВ»

Мета: підвищити готовність учасників виділяти пріоритети при плануванні своїх життєвих і професійних перспектив, а також готовність співставляти свої професійні цілі і можливості.

Інструкція: ведучий пропонує групі визначити будь-яку цікаву професійну мету, наприклад, вступити до навчального закладу, отримати цікаву роботу, здійснити в перспективі щось видатне на роботі. Ця мета, так, як її сформулювала група, записується на дошці.

Ведучий пропонує визначити, що за уявна людина повинна досягти цієї мети. Учасники повинні назвати її основні (уявні) характеристики за такими позиціями: стать, вік (бажано,

щоби ця людина була ровесником учасників), успішність в школі, матеріальний стан та соціальний статус батьків і близьких людей. Все це коротко записується на дошці.

На окремому аркуші паперу кожному учаснику 'пропонується записати 5 основних етапів (Зкроків), які би забезпечили досягнення наміченої цілі. Далі всі учасники діляться на підгрупи по 3 - 4 учні, і в кожній підгрупі організовується обговорення: який варіант етапів досягнення мети є найбільш оптимальним та

цікавим (з урахуванням особливостей зазначеної людини). В результаті обговорення кожна підгрупа на новому аркуші повинна виписати 5 найоптимальніших етапів, про які повідомляє усім учасникам представник кожної підгрупи. Інші учасники можуть задавати уточнювальні запитання.

При загальному підведенні підсумків гри можна розглянути, наскільки співпадають варіанти, запропоновані різними підгрупами (часто співпадання виявляється досить значним), наскільки враховувались особливості людини, для якої і виділялись 5 етапів досягнення професійної мети, наскільки виділені кроки реалістичні і наскільки загальна ситуація в країні дозволяє (або не дозволяє) реалізувати ті чи інші професійні та життєві мрії.

«СТВОРЕННЯ СВІТУ»

Мета: творче саморозкриття учасників, стимулювання їх до роздумів про власні перспективи особистісного і професійного самовизначення.

Необхідний матеріал: лист ватману, ножиці, клей, журнали з кольоровими зображеннями, фломастери, маркери.

Учасники діляться на 3 - 4 команди.

Інструкція: «Зараз ви маєте можливість протягом 10 хвилин пофантазувати і створити свій світ (частинку Всесвіту, окрему планету, материк, державу тощо) на папері з допомогою вирізок з журналів, фломастерів та маркерів. Всі команди зображуватимуть свій світ на одному ватмані, попередньо домовившись про свої межі, кордони».

Після того, як «світ створено», тренер розрізає лист ватману на кількість частин, що дорівнює кількості команд. Далі тасує і плутає розрізані частини, роздає кожній команді по одній частині «створеного світу» із наступним завданням:

- описати отриману частину «створеного світу»;
- дати необхідні назви всім зображенням;
- підкреслити характерні особливості;
- державний устрій;
- сфери діяльності;
- предмети імпорту та експорту;
- приблизна чисельність населення;

- реальність проникнення в країну емігрантів;
- готовність до співпраці з іншими державами;
- чим займається населення, професії, які користуються попитом;
- чи є безробіття, перспективи розвитку ринку праці;
- культурні традиції (гімн, прапор, сленг, міфи, легенди, норми, правила, стандарти

життя і поведінки, що потрібно знати і вміти іноземцю, щоби потрапити в державу, і т. д.);

Час виконання завдання - 20 хвилин.

Наступний етап — презентація учасниками кожної команди отриманої частини «створеного світу», яка передбачає висвітлення усіх пунктів завдання.

Обговорення: Чи співпадали професії, які користуються попитом, у різних частинах «створеного світу»? Чому? Чи легко було продовжувати чийсь задум (описувати частину світу, створену (зображену) учасниками іншої команди)? Як ви оцінюєте продовження вашого задуму учасниками іншої команди?

«ОДИН ДЕНЬ З ЖИТТЯ»

Мета: підвищити рівень усвідомлення учасниками типового і специфічного у професійній діяльності того чи іншого спеціаліста.

Ведучий визначає разом з іншими учасниками, яку професію цікаво було би розглянути, наприклад, професію фотомоделі.

Інструкція: «Зарах ми суміснішій зусиллями спробуємо скласти розповідь про типовий робочий день нашого працівника - фотомоделі. Розповідь повинна складатися тільки з іменників. Наприклад, розповідь про робочий день учителя могла би бути такою: дзвінок - сніданок - дзвінок-урок - двійочники - запитання - відповідь - трійка - вчительська - директор - конфлікт - урок - відмінники - дзвінок - дім - ліжко. Важлива умова: перш ніж назвати новий іменник, кожен учасник обов'язково повинен повторити все, що було названо до нього. Щоб краще запам'ятати названі іменники, уважно дивіться на учасників, які говорять, — ніби пов'язуючи слово з конкретною людиною».

При підведенні підсумків гри можна запитати учасників, чи вийшла цілісна розповідь, чи ні. Можна запропонувати учасникам своїми словами розказати, про що

була складена розповідь і що там відбувалося.

Аналогічно можна провести вправу «Сон із життя...» (такого-то спеціаліста). У цьому випадку можливе більш творче фантазування учасників, оскільки мова йде про незвичну, майже «містичну» ситуацію, пов'язану із загадковим світом снів.

Корисними можуть бути ігрові вправи на теми: «День із життя безробітного», «Сон із життя безробітного».

«ПОРАДНИК»

Мета: отримання узагальнених уявлень про професійне майбутнє кожного учасника на основі групових рекомендацій, зроблених товаришами-однокласниками.

Інструкція: кожен учасник записує у свою бланку вправи (Таблиця 14) прізвища та імена всіх присутніх на занятті під диктовку ведучого. Важливо, щоби всі присутні були записані в однаковому порядку. Учасникам дається завдання: навпроти кожного прізвища (включаючи власне), написати професію, яка найбільше підходить, і яку молена було би порекомендувати даній людині. Бажано не пропускати жодного прізвища.

Ведучий збирає заповнені бланки і починає підведення підсумків. Всім присутнім можна порадити уважно прислухатися до рекомендацій своїх товаришів. Береться перший бланк і зачитується перше у списку прізвище та рекомендована професія. Далі береться другий бланк, зачитується те саме прізвище і відповідна рекомендація і т. д. Після того, як зачитано все по першій людині, ведучий переходить до другої і т. д.

«ЛЮДИНА - ПРОФЕСІЯ»

Мета: на асоціативному, образному рівні навчитися співвідносити людину (в тому числі і себе) з професіями і, таким чином, підвищити готовність школярів розрізняти професійні стереотипи.

Інструкція: вибирається учасник, якому доведеться відгадати іншого загаданого гравця. Він виходить у коридор, а інші швидко і пошепки вибирають будь-кого із присутніх

(вибрать можуть навіть того, хто зголосився відгадувати). Далі той, хто відгадує, повертається в кімнату і всім присутнім задає одне і те ж саме питання: «З якою професією асоціюється учасник, якого загадали?». Кожен повинен швидко відповісти, яку-професію найбільше нагадує зовнішність загаданого

учасника. При цьому різні учасники можуть називати одну і ту ж саму професію. Після того, як всі дали свої варіанти асоціацій, той, хто відгадує, називає тих, хто, на його думку, в найбільшій мірі відповідає названим професіям. На це йому дається три спроби.

У процесі обговорення можна запитати тих, кого відгадували: «Наскільки відповідає ваше уявлення про себе тим професіям, з якими вас асоціюють?», і тих, хто відгадував: «Чи її відповіді допомагали, а чиї заважали відгадувати?».

«НАЙКРАЩИЙ МОТИВ»

Мета: допомогти учасникам на практиці зрозуміти особливості усвідомленого вибору професії.

Інструкція: «*Наше завдання — вибрати найкращий мотив вибору професії, тобто ту найголовнішу причину, з якої всі люди, на вашу думку, вибирають собі професію. Для цього я буду зчитувати по два мотиви. Ви шляхом обговорення і, можливо, голосування, повинні прийти до спільної думки, який мотив найкращий.*

Мотиви вибору професій:

1. Можливість отримати популярність, прославитися.
2. Можливість продовжити сімейні традиції.
3. Можливість продовжити навчання зі своїми товаришами.
4. Можливість служити людям,
5. Можливість добре заробляти.
6. Значення для економіки країни, суспільне і державне значення професії.
7. Легко отримати роботу.
8. Перспективність роботи.
9. Дозволяє проявити свої здібності.

10. Дозволяє спілкуватися з людьми.
11. Збагачує знаннями.
12. Різноманітна за змістом роботи.
13. Романтичність, благородність професії.
14. Творчий характер праці, можливість робити відкриття.

15. Важка і складна професія.

16. Чиста, легка і спокійна робота.

Ведучий зачитує 1-й і 2-й мотиви, 3-й і 4-й, ... 15-й і 16-й. Після обговорення та виборів учнів у нього залишається список із 8 мотивів, з якого він знову зачитує 1-й і 2-й мотиви, 3-й і 4-й і т. д.

Можливий *інший варіант проведення вправи*, коли кожному учаснику пропонують самостійно вибирати мотиви (зожної пари по одному, записуючи свій вибір на аркуші паперу), а далі назвати мотив, який, на думку учасника, виявився найкращим. Кожному учаснику пропонується також обґрунтувати свій вибір.

«ПРОФЕСІЯ НА БУКВУ»

Мета: розширення знань учнів про світ професій.

Інструкція: «Зарах буде названо якусь букву. Наше завдання — показати, що ми знаємо багато професій, які починаються цією буквою, тобто показати, наскільки ми знаємо світ професій. Кожен по колу буде називати по одній професії на дану букву».

Під час проведення цієї ігрової методики необхідно починати з простих букв, за якими легко назвати професії (букви: М, Н, О...), поступово пропонуючи учасникам більш складні букви (Ч, Ц, Я...). Бажано більше 5-7 букв не пропонувати, щоби гра не надокучила учням.

Проводячи методику з цілим класом, можна розділити учнів на 2, - 3 команди (наприклад, за рядами парт) і таким чином з'ясувати, яка команда є найбільш ерудованою. При цьому ведучий повинен фіксувати успішність дійожної команди на дощці (наприклад, вдала відповідь помічається плюсом, невдала - мінусом), тоді гра стане більш наочною та цікавою.

«ЛАНЦЮЖОК ПРОФЕСІЙ»

Мета: розвиток вміння виділяти спільне в різних видах трудової діяльності.

Інструкція: «Зарах ми по колу вибудуємо «ланцюжок професій». Я назву першу професію, наприклад, металург, наступний назве професію, чимось близьку металургу, наприклад, кухар. Наступний називає професію, близьку до кухаря і т. д. Важливо, щоби кожен зумів пояснити, у чому схожість названих професій, наприклад, і металург, і кухар мають справу з вогнем, з високими температурами,

з печами. Схожість може бути за умовами праці, за засобами і т. д.».

При обговоренні гри важливо звернути увагу учасників на те, що між різними професіями іноді можуть виявлятися цікаві загальні лінії схожості. Наприклад, якщо на початку ланцюжка називаються професії, пов'язані з металообробкою, в середині - з автотранспортом, а в кінці - з балетом (для підтвердження сказаного наводимо приклад подібного ланцюжка: металург - кухар - м'ясник - слюсар (також рубає, але метал) - автослюсар - таксист -естрадний сатирик (також «зуби заговорює») - артист драмтеатру - артист балету й т.д.). Такі несподівані зв'язки між різними професіями свідчать про те, що не варто обмежуватись тільки одним професійним вибором, адже часто те, що ви шукаєте в одній (тільки в одній!?) професії, може виявитися в інших, більш доступних професіях.

"ФЕРМЕР"

Мета. Поглиблювати знання дітей про професію фермера. Ознайомлювати їх із сучасними та стародавніми знаряддями праці. Вчити групувати рослини за місцем вирощування (сад, город, поле, квітник). Ознайомлювати з народними прикметами про погоду. Формувати в дітей екологічне ставлення до довкілля. Виховувати любов до рідної землі, повагу до професії фермера, гордість за вітчизняні досягнення в сільському господарстві.

Обладнання: предметні та сюжетні малюнки стародавніх і сучасних знарядь праці, сільськогосподарської техніки; картки до дидактичної гри "Чудо-квітка"; картки із зображенням рослин (сільськогосподарських культур), коробочки з насінням; картки з літерами, аркуші паперу, кольорові олівці.

Форми роботи

Розповідь вихователя на тему "Як хліб прийшов на наш стіл".

Діти, ви бачите на картинці, як у давнину люди обробляли землю: у соху (землеробське знаряддя для орання землі) впрягали волів або коней. Ці тварини допомагали людям обробляти поля, збирати врожай. Дерев'яна соха часто ламалася, і людина придумала плуг, який ковалі виготовляли з заліза. Зараз, щоб обробити велике поле, потрібно кілька плугів, які прикріплюються до рами, а потім трактор

тягне її полем. Плугом копають ями, рови, а розрихлюють землю бороною, щоб зерно, яке кинуть у землю, змогло прорости. Спеціальна машина — сіялка, висипає насіння, яке потім засипає землею. Сіялку по полю тягне трактор, який замінив людині коня, тому й називають трактор "залізним конем".

А коли ще не було цих машин, то люди не тільки вручну сіяли зерно, але й збириали урожай, використовуючи косу, серп. Колоски зв'язували у великі снопи, в яких сушилося зерно. Потім снопи звозили додому й молотили ціпом. Зараз урожай збирають комбайнами, вантажні машини везуть зерно на елеватори, де воно зберігається. А потім з зерна, як ви знаєте, роблять борошно, щоб пекти хліб. Такий довгий шлях проходить зерно, щоб потрапити до нас на стіл духмяним хлібом. А роблять цю важку, але потрібну й почесну працю золоті руки людей, яких ми називаємо хліборобами.

Чудо-квітка

Фермерська праця — це вирощування не тільки пшениці, а й різноманітних сільськогосподарських культур: кукурудзи, цукрового буряка, соняшника, інших овочів, фруктів. Фермери відгодовують домашніх тварин, доглядають пасіку.

Уважно роздивіться ці знаряддя праці (показує картки) і виберіть лише ті, що потрібні фермеру. (Діти викладають картки у формі квітки).

Евритмічний етюд "Ранок на подвір'ї фермера"

Я запрошуєте вас на подвір'я фермера, де ви сьогодні будете його мешканцями. Настав ранок. Першим прокинувся півень, поважно та гордо він ходить по подвір'ю, заклавши руки за спину та закликає: "Ку-ку-рі-ку!". Потім виходить кіт, сідає на задні лапки, а передніми вмивається, муркоче: "Мур-р", нявкає: "Няв". Смішно й незграбно переступаючи з ноги на ногу, виходить качка та починає дзьобати, чистити пір'ячко: "Кря-кря". Поважний гусак гордовито крутить головою, вітається: "Га-га-га". Поросятко лягло в калюжу та здивовано запитує: "Хрю-хрю?". Кінь спить стоячи, потім розпліщає очі, піднімає голову й радісно: "Іго-го". Прокидаються кури та починають радісно бігати подвір'ям: "Ко-ко-ко". Доброго ранку! (Ролі виконують діти, а коментує психолог).

Дидактична гра "Вирощуємо овочі"

Ми вже знаємо, що вся праця фермера пов'язана із землею. Хто з вас правильно відповість на запитання, той отримає картку із зображенням одного з овочів. Виграє та дитина, яка зможе зібрати найбільший "урожай" — більшість карток.

- Чому ґрунт під дією сонця стає твердим, як каміння?
- Для чого в ґрунт додають мінеральні добрива?
- Для чого розрихлюють землю?
- Що таке перегній?
- Як захищають ґрунт від розмивання водою?

Рольова гра "Магазин насіння"

Імітація вітрини. "Продавець" розсипає насіння по коробочках, на яких зображені різні рослини. "Фермери" вибирають насіння для саду, городу, поля, квітника, "купують" його, радяться з продавцями.

Абетка фермера

Психолог роздає дітям по картці із зображенням літер абетки, а діти мають придумати на свою літеру слово, яке було б пов'язане з професією фермера.

Психогімнастична вправа за віршем П. Воронька "Помагай"

Психолог читає вірш, а діти виконують рухи відповідно до змісту. Психолог звертає увагу на емоційну виразність рухів, міміку дітей.

Народний календар погоди

Щоб виростити багатий урожай, фермеру потрібно не лише з задоволенням працювати на землі, любити природу, але й розуміти, що від погоди залежить, буде рік врожайним чи ні. Люди здавна вивчали прикмети і спостерігали за природними явищами. Зараз і ми з вами вивчимо кілька прикмет.

- Дощ у травні врожай підійма.
- Багато снігу — багато хліба.
- Сильна роса — до ясного дня.
- Літо дощове — зима буде сніжна та морозна.
- Грім у вересні — тепла осінь.

•Синички пищать — чекай морозу.

Малювання на тему "Реклама вітчизняної сільськогосподарської продукції"

Дітям пропонується намалювати якусь продукцію фермерського господарства та придумати до малюнка рекламний тест.

Тема "ПЕДАГОГ"

Мета. Підводити дітей до розуміння важливості праці педагога. Вчити адекватно поводитися в різних ситуаціях (зокрема, на прикладі розігрування ролей казкових героїв), закріплювати комунікативні навички. Формувати почуття гумору та доброзичливе ставлення до тих, хто навколо. Виховувати повагу до праці педагога та бажання наслідувати позитивні якості його характеру.

Обладнання: іграшки, розрізні малюнки, ілюстрації до казок, папір, олівці, фарби, музичний запис, картки із зображеннями емоцій.

Одне з головних завдань «Базового компоненту дошкільної освіти в Україні» — формування художньої культури дітей, введення дитини у світ практичної та духовної діяльності людини, розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей.

В дитячому садочку ми прагнемо ввести дітей у світ добра і краси, відкриваємо в мистецтві животворне джерело людських почуттів і переживань. В своїй роботі значне місце відводимо літературі, музиці. Співдружність цих видів мистецтва виявляється плодотворною. Художнє слово викликає емоційно-естетичну реакцію, а сприймання музики йде зворотним шляхом: емоційно-естетична реакція викликає активну діяльність свідомості.

Література передає думки людини, музика — її почуття й переживання. Багато педагогів говорять про співдружність цих видів мистецтва. «Без розуміння й відчування ліричних творів і поетичної прози людина залишається глухою, байдужою до музики», — справедливо писав В.Сухомлинський.

Використання літератури, художнього слова дає мені змогу значно активізувати художньо-творчу діяльність дітей. Вдало підібраний вірш,

загадка, потішки уривок з оповідання допомагає викликати інтерес до твору, збудити і активізувати увагу дітей, діти з цікавістю слухають певний музичний твір, виконують дію.

Художнє слово звучить і під час слухання музики, і під час співів і музично-ритмічних рухів. Добираючи вірші враховую захоплення і смаки дітей. Художнє слово і на ранках, розвагах і в різних видах музичних занять допомагає дитині опанувати рідну мову, і азбуку музичної культури — здібність сприймати, розуміти, відчувати, переживати красу мелодії. І якщо щось упустити в дитинстві, дуже важко, майже неможливо, надолужити в зрілі роки. Частиночкою свого досвіду ділюся із своїми колегами.

Діти вільно заходять до залу, вітаються і сідають на стільчики півколом біля музкерівника.

Музичний керівник.

Сідайте, діти, у гурті Зустрілися ми знову! Про славні руки золоті Я поведу розмову.

Ті руки звичні до землі, будують, вміють шити... Ми часто бачим мозолі На їх долонях, діти.

Всі вдячні золотим рукам, Я теж їх поважаю. Тож хочу розповісти вам Усе про них, що знаю.

Ви, певно, здогадалися, діти, що умілі руки — то руки ваших тат і мам, трудівників, людей усіх-усіх професій. Одні з них, наприклад, будують заводи, дитячі садки, лікарні. Це дуже потрібна справа: вміти з невеличких цеглинок складати великі будинки. Ось наш Андрійко, я знаю, мріє стати муляром, зараз він покаже нам, як вміє будувати.

Виходить хлопчик і починає будувати з ігрового будівельного матеріалу будинок.

Музичний керівник.

Муляр плечима торкнувся хмаринки!

Дім нам будує — не згає й хвилинки.

Рівно виводить він стіни в будові.

В нього підручний напоготові —

Кран величезний!
Сьогодні ще зрання
Цеглу доставив на риштування.
Хлопчик-муляр (завершує свою будову).
Для веселих дошкільнят
Збудував дитячий сад!
А тепер в новім садочку
Новосілля справим день:
Поведем свої таночки,
Заспіваємо пісень.

Проводиться музична грі «Новосілля» (Музично-ритмічні рухи в дитячому садку)

Музичний керівник. Тепер для нашого дитячого садка треба меблі зробити. А хто їх виготовляє, діти?

Діти. Меблярі.

Музичний керівник.

Дошку взяв мебляр дубову —

Крає шафу нам книжкову:

Ось дверцята, ось полиця,

Шафин бік, а оце ось — дно.

Треба дереву сушиться,

А як висохне воно,

Дошку висохлу до блиску

Лакувати мебляр почне.

Вже й кінець роботі близько.

Ще година-дві мине —

І в садочку нашім нова

Шафа виросте дубова,

Добрий сховок дня книжок —

Гарних віршів і казок!

Професія двірника теж потрібна людям. Виходить хлопчик-двірник з мітлою і лопатою і викої відповідні рухи.

Музичний керівник.

Про двірника розкажу вам, малята. Є в нього дружі, мітла і лопата. Ми на світанку спимо, а двірник Ще до зорі прокидатися звік. Першим стрічає він сонце у місті. Двір наш і вулиця —

глянь, які чисті!

Будем на вулиці, біля будинку — Знаю: не кинеш ти навіть смітинку!

Хлопчик-двірник танцює (Музика Полька з віником.— Розкажіть онуку, 1999, № 19—20, с. 51).

Музичний керівник. Багато людей різних професій дбають про красу і затишок міст і сіл. Наприклад, квітникарі.

Виходить дівчинка-квітникарка з дівчатками-квітами.

Музичний керівник.

У нашім парку квітникарка,

Зростила тисячі квіток!

Якщо буває дуже жарко,

Ми в парк ідемо, в холодок.

Весела, рада квітникарка, —

Розквітили квіточечки усі!

I мовить так Дівчинка-квітникарка:

Хай люди в парку Відпочивають у красі...

Дівчинка-квітникарка і дівчатка-квіти танцюють танок під муз. Й.Штрауса (Дошкільне виховання, 1998, № 4). Зі стільчика підводиться хлопчик і каже: «Добре бути і кравцем». Виходить на середину зали з сантиметром в руках і пропонує комусь із дітей пошити костюм. Дитина-за-мовник підходить до нього.

Хлопчик-кравець (імітує відповідні рухи).

Є правило кравецьке просте:

Сім раз відмір, а раз відріж!

I щоб костюм пошисть по зросту,

Потрібно мірку зняти раніше...

Твій одяг вийде^мов картинка:

Все по тобі — рукав і спинка.

Тож на примірці — так годиться —

Стій рівно і не смій крутитися!

Хлопчик-кухар. А я виросту і стану кухарем. Буду працювати в дитячому садку: варитиму дітям солодкі компоти, каші, борші.

Музичний керівник.

Наш кухар, ніби боровик,

Надів біленьку шапку.

Готує нам він холодник

I запікає бабку.

Смачний у кухаря пиріг,

Чудова каша манна.

Вій обас про здоров'я всіх, —

Йому подяка ї шана!

Пісня «До нас гості прийшли», муз. А.Александрова, сл. М.Івансен (Музика й движение/Бекина С.И й др. — М.: Просвещение, 1983, с: 179, або Красний день Календаря (танець кухарчуків). — М.: Музика, 1987, с. 20).

Хлопчик.

А я буду постовим міліціонером, який пильнує за порядком.

Стойть постовий на посту трудовім,

Пильнує порядок у місті своїм.

Є паличка в нього в руках чарівна,

За мить сто машин зупиняє вона!

Музичний керівник.

...Узявши за руки, з одного двора

Спішила в дитячий садок дітвора.

Хлопчик.

Будь ласка, — Озвавсь постовий до діток,

Ідіть, не спіznіться, малеча, в садок!

Вибігають дівчатка-стюардеси.

Дівчинка.

Полечу в далеку вись, —
До зірок дістану:
Стюардесою колись
Неодмінно стану!

Буду в рейси я літати —
В Петербург, Москву, Баку...
Пасажирів пригощати
Буду чаєм в літаку.

Дівчатка-стюардеси танцюють (Октябрь. — М.: Музика, 1976, с. 5). *Хлопчик*.

Я також літав би з вами
В літаку під небесами.

Та рідніш мені — земля,
Наши луки і поля.

Хліборобом хочу стати —

Землю зерном засівати. Музичний керівник.

Честь і слава хліборобам,
Що живуть в моїм селі!

Хлібороби хліб нам роблять,

Знайте й ви про це, малі.

В пору літню, в час осінній,

Навесні — в гарячий час

Косять, жнуть вони і сіють,

Лан орють — у котрий раз!

Хлібороб в великім полі

Нам вирощує врожай.

Пшениці шумлять на волі.

Де початок їм, де край?

А їсте ви паляницию,

Калаці смачні їсте, —

Не забудьте уклонитися

Хліборобові за те!

Виходять дівчатка з короваєм на рушнику (Проліски. — К.: Мистецтво, 1966 , с. 66). Виконується загальний український таночок (за вибором музкерівника).

Хтось із гурту дітей говорить: «А ми ще про одну дуже вамсливу професію забули сказати. *Дівчинка*.

Hi, не забули,

Я секрет вам свій відкрию,

Te, про що весь час я мрію...

Згодом хочу я, малята,

Вихователькою стати.

На роботу в дитсадок

Буду я ходити,

Щоб виховувати діток,

Вчити їх дружити!

Діти виконують пісню про дружбу. І ведуть веселий хоровод.

(«Пісенька про друзів»/сл. Н. Кир'ян, муз. Т.Димань. — Дошкільне виховання, 2000, № 3, с.

«Святковий хоровод»/сл. В.Рождественського, муз. А.Павлюка, рухи Г. Сенченко).

Танок дівчинки-квітникарки.

Ботанічний дивний сад — Це барвистих фарб краса!

А скільки є чудових квітів! Ну, як від цього не радіти?

...В цім саду я господарка — Працьовита квітникарка.

* * *

З паперових великих квітів зроблена клумба. Дівчинка з лієчкою лагідно пестить квіти.

I фігура.

1—8 такти. Тримаючи лієчку обома руками, дівчинка (*піднявши лієчку*) старанно поливає кожну квіточку, обходячи навколо клумби.

9—16 такти. Лієчка — в правій руці, а лівою рукою дівчинка тримається за спідничку. Маленький крок вправо, а ліва нога з витягнутим носочком «зависає»

над правою ногою. Ці рухи повторюються поперемінно: то праворуч, то ліворуч. (*Уриттмі вальсу*).

ІІ фігура.

1—8 такти. Поливає квіти (як у І фігурі).

9—16 такти. На два такти стрибає на правій нозі навколо лієчки (*лієчка стоїть на підлозі*), на наступні два такти на цій нозі дівчинка стрибає навколо себе. Далі (*на два такти*) стрибає навколо лієчки на лівій нозі, а потім на цій нозі — навколо себе.

ІІІ фігура.

1—8 такти. Знову бере лієчку і поливає квіти.

9—16 такти. Тримає лієчку обома руками перед собою. Вальсуює вправо — вліво, одночасно відводячи витягнутими руками лієчку то в один бік, то в другий (*у риттмі*

вальсу).

Дівчинка.

Люблю я квіти доглядати,

Ще й біля клумби танцювати.

Моряки

Музика і слова М.Шахіна. український текст В.Чередниченка)

Збуджені вітрила вітер надима.

Пісня легкокрила ввісь летить сама.

В морі стелиться доріжка,

Там, де хвиля спінила корму.

Приспів:

Моряки йдуть у дальні походи,

Не бояться штурмів, непогоди.

Безкозирки — вогонь якорів,

А попереду — стільки морів! /2p.

Нас не зупиняє навіть сильний шквал.

Твердо я тримаю у руках штурвал.
Корабель іде по курсу, Корабель іде по курсу, —
Знає капітан, де наш причал.

Приспів

Стихла буря скоро, небо знов ясне.
На прощання море корабель хитне.
Рідний берег нас вітає, Рідний берег нас вітає, —
Моряками звуть тебе й мене!
(Після кожного куплету — приспів).

Опис рухів до пісні «Моряки»

(рухи Г. Сенченко)

Хлопчик (*у формі моряка*).

Професії усі потрібні, Вони в житті нам необхідні: І квітникарки, й двірники...
А ми — майбутні моряки.

На музичний вступ (*четири такти*) 10 хлопчиків-моряків шикуються біля центральної стіни шеренгою.

Пісню співають усі діти.

***

На перші 4 рядки первого куплету хлопчики крокують на місці. На останній його рядки, розвівши руки в сторони і взявши за передпліччя один одного, погойдуються вправо-вліво, переносячи вагу тіла то на одну ногу, то на другу (*по 4 рази в кожен бік*).

На приспів: хлопчики (*по п'ять*) за своїми ведучими (*останніми у шерензі*) повертаються один за одним, ідуть до бічних стін і зупиняються шеренгами, одна напроти другої. На повторення двох останніх рядків приспіву крокують на місці.

***

На музичний вступ шеренги маршовим кроком наближаються одна до одної. Повернувшись обличчям до глядача, діти рухаються по центру залу двома колонами.

На перші 4 рядки другого куплету крокують на місці. На останній його рядки, виставивши праву ногу трохи вперед, погойдуються вперед-назад, переносячи вагу тіла то на праву, то на ліву ногу. Зігнуті в ліктях руки наче тримають штурвал.

На приспів: хлопчики за своїми ведучими (*першиими у колоні*) крокують . до бічних стін і знову зупиняються шеренгами одна навпроти одної. На повторення двох останніх рядків приспіву крокують на місці.

***

На музичний вступ хлопчики крокують за своїми ведучими на глядача, утворюючи по центру залу кут — ніс корабля.

На перші 4 рядіш третього куплету крокують на місці. На останнійого рядки погойдують обома руками вперед-назад з великою амплітудою руху (*по 4 рухи*).

На приспів — знову крокують до бічних стін. На повторення двох останніх рядків приспіву крокують на

місці.

***

Після закінчення пісні-маршу хлопчики-моряки виконують матроський танець.
(На вибір музкерівника).